

วิตามินบี

วรรณิ สมพร

วิตามินเป็นสารอินทรีย์ที่จำเป็นสำหรับการเจริญเติบโต และการดำรงชีพของคนและสัตว์ ร่างกายไม่สามารถสังเคราะห์วิตามินได้ หรือสังเคราะห์ได้น้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงควรได้รับจากอาหารที่บริโภคเข้าไป วิตามินมีหลายชนิดด้วยกัน วิตามินบี เป็นกลุ่มของวิตามินซึ่งละลายได้ในน้ำ วิตามินบีที่สำคัญสำหรับโภชนาการของมนุษย์ดังนี้

วิตามินบี 1

วิตามินบี 1 หรือไทอะมีน มีหน้าที่เกี่ยวกับการเผาผลาญคาร์โบไฮเดรต โดยรวมกับกรดไพโรฟอสฟอริก เปลี่ยนเป็นไทอะมีนไพโรฟอสเฟต เป็นโคเอนไซม์ในปฏิกิริยาดีคาร์บอกซิเลชันของกรดแอลฟาคีโต เช่น กรดไพรูวิก การขาดวิตามินบี 1 ทำให้เป็นโรคเหน็บชา ถ้าเป็นชนิดเรื้อรังจะมีอาการเกี่ยวกับปลายประสาทอักเสบ กล้ามเนื้ออ่อนแอ หัวใจเต้นช้าผิดปกติและเป็นอัมพาต ส่วนชนิดเฉียบพลัน มีอาการหัวใจล้มเหลวและบวม อาการขาดอย่างรุนแรงทำให้เป็นโรคสมองเสื่อม

แหล่งอาหารที่มีวิตามินบี 1 มากคือ ข้าวซ้อมมือ ธัญพืช ถั่ว และฮีสต์ นอกจากนี้อาหารจำพวกผักสีเขียว หมู เนื้อ ปลา นม ปลา และไข่ ก็เป็นแหล่งที่ดีของวิตามินบี 1 ปริมาณวิตามินบี 1 ที่ควรได้รับประจำวัน เด็กโตและผู้ใหญ่ควรได้รับวันละ 0.5 มิลลิกรัม/1000 กิโลแคลอรี

สำหรับผู้สูงอายุที่รับประทานอาหารน้อยกว่าวันละ 2000 กิโลแคลอรี ควรได้รับวันละ 1 มิลลิกรัม

วิตามินบี 2

วิตามินบี 2 หรือไรโบฟลาวิน ทำหน้าที่ในร่างกายเมื่ออยู่ในรูปของฟลาวินโมโนนิวคลีโอไทด์ และฟลาวินอะดีนีนไดนิวคลีโอไทด์ โดยเป็นโคเอนไซม์ในปฏิกิริยาออกซิเดชันของคาร์โบไฮเดรตและกรดอะมิโน การขาดวิตามินบี 2 ทำให้ริมฝีปากเป็นแผล มุมปากแตก ลิ้นอักเสบ บางครั้งอาจมีอาการเกี่ยวกับตา เช่น ตาแพ้แสง คันและแสบตา

แหล่งอาหารที่มีวิตามินบี 2 มากคือ ตับ ไข่ นม เนยแข็ง ฮีสต์ และผักสีเขียวปริมาณวิตามินบี 2 ที่ควรได้รับวันละ 0.8 มิลลิกรัม/1000 กิโลแคลอรี สำหรับผู้สูงอายุที่รับประทานอาหารน้อยกว่า 2000 กิโลแคลอรี ควรได้รับอย่างน้อยวันละ 1.2 มิลลิกรัม

วิตามินบี 6

วิตามินบี 6 อาจอยู่ในรูปไพริดอกซีน ไพริดอกซอล หรือไพริดอกซามีน เมื่ออยู่ในร่างกายจะเปลี่ยนเป็นไพริดอกซอลฟอสเฟต หรือไพริดอกซามีนฟอสเฟต มีหน้าที่เกี่ยวกับการเผาผลาญโปรตีน คาร์โบไฮเดรต และไขมัน โดยเป็นโคเอนไซม์ของไกลโคเจนฟอสฟอริลสทรานสอะมิเนสดีคาร์บอกซิเลส และทีอะมีเนส นอกจากนี้วิตามินบี 6 ยังจำเป็นสำหรับการสร้างเฮโมโกลบิน การขาดวิตามิน

บี 6 พบได้น้อย เนื่องจากวิตามินบี 6 มีในอาหารทั่วไปการขาดวิตามินบี 6 อาจพบได้ในผู้ป่วยที่ใช้ยาบางชนิด หรือในเด็กที่มีการเผาผลาญอาหารผิดปกติ อาการขาดในผู้ใหญ่คือปลายประสาทอักเสบ ส่วนในเด็กมีอาการเกี่ยวกับระบบประสาทส่วนกลางผิดปกติ

แหล่งอาหารที่มีวิตามินบี 6 มากคือ เนื้อ ตับ ธัญพืช ไข่ ปลา ผลไม้และผักบางชนิด ปริมาณวิตามินบี 6 ที่ควรได้รับแต่ละวัน ผู้ชาย 2.2 มิลลิกรัม ผู้หญิง 2.0 มิลลิกรัม

วิตามินบี 12

วิตามินบี 12 หรือไซยาโนโคบาลามิน เป็นสารที่จำเป็นสำหรับการทำงานของเซลล์ทุกชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเซลล์ของไขกระดูก ระบบประสาท กระเพาะอาหารและลำไส้ การขาดวิตามินบี 12 ทำให้เกิดโรคโลหิตจาง และอาจมีอาการทางระบบประสาทด้วย

วิตามินบี 12 มีในผลิตภัณฑ์จากสัตว์เท่านั้น โดยพบมากใน ตับ เนื้อ ไข่ ปลา นม และผลิตภัณฑ์นม ปริมาณวิตามินบี 12 ที่ควรได้รับสำหรับผู้ใหญ่วันละ 3.0 ไมโครกรัม

ไนอะซิน และ ไนอะซินาไมด์

ไนอะซิน (กรดนิโคตินิก) และ ไนอะซินาไมด์ (นิโคตินาไมด์) เมื่ออยู่ในร่างกายจะเปลี่ยนเป็นนิโคตินาไมด์อะดีนีนไดนิวคลีโอไทด์ และนิโคตินาไมด์-อะดีนีนไดนิวคลีโอไทด์-

ฟอสเฟต เป็นโคเอนไซม์เกี่ยวกับแอนแอโรบิกออกซิเดชันของคาร์โบไฮเดรต และการสังเคราะห์ไขมัน ถ้าขาดในอะซินหรือในอะซินาไมด์ทำให้เกิดโรคเพลลากรา (pellagra) ซึ่งทำให้ผิวหนังเป็นจ้ำ ๆ สีม่วง อาการอื่นที่อาจพบได้ เช่น ท้องเสีย ปวดท้อง ลึนอักเสบ เบื่ออาหาร ปวดศีรษะ

แหล่งอาหารที่มีไนอะซินและไนอะซินาไมด์ คือ เนื้อ ปลา ยีสต์ นอกจากนี้ได้จากอาหารทั่ว ร่างกายยังสามารถสร้างไนอะซินจากทริปโตเฟน (กรดอะมิโนชนิดหนึ่ง) เมื่อ

กับอะโรติน ซึ่งเป็นโปรตีนในไข่ขาวดิบ ทำให้วิตามินนี้ไม่สามารถถูกดูดซึมจากลำไส้ได้ ดังนั้นการรับประทานไข่ขาวดิบปริมาณมากเป็นเวลานาน ๆ อาจทำให้ขาดไบโอตินได้ การขาดไบโอตินตามปกติจะไม่พบ เนื่องจากไบโอตินมีในอาหารทั่วไป และสามารถสังเคราะห์โดยแบคทีเรียที่อยู่ในลำไส้ได้ แหล่งอาหารที่มีไบโอตินมากคือ ไข่แดง นม เนื้อ ขณะนี้ยังไม่มีการกำหนดปริมาณไบโอตินที่ควรได้รับประจำวัน แต่เชื่อว่าผู้ใหญ่ควรได้รับไบโอตินวันละ 100-300 ไมโครกรัม

รับประทานทริปโตเฟน 80 มิลลิกรัม สามารถสร้างไนอะซินได้ 1 มิลลิกรัม การกำหนดปริมาณไนอะซินที่ควรได้รับประจำวันจึงกำหนดเป็นไนอะซินอิกวิวาแลนท์ 1 ไนอะซินอิกวิวาแลนท์ มีค่าเท่ากับไนอะซิน 1 มิลลิกรัม หรือทริปโตเฟน 80 มิลลิกรัม ผู้ใหญ่ควรได้รับไนอะซินวันละ 6.6 ไนอะซินอิกวิวาแลนท์/1000 กิโลแคลอรี สำหรับผู้ที่ได้รับพลังงานน้อยกว่า 2000 กิโลแคลอรี ควรได้รับไนอะซินไม่น้อยกว่า 13 ไนอะซินอิกวิวาแลนท์ต่อวัน

ไบโอติน
ไบโอติน เป็นโคเอนไซม์ในการเผาผลาญไขมันและในปฏิกิริยาคาร์บอกซิเลชัน ไบโอตินสามารถรวม

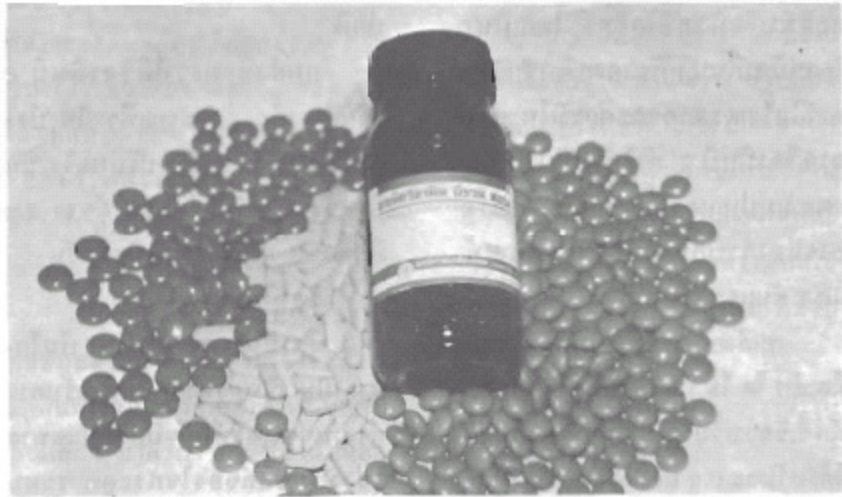
แต่มีข้อแนะนำว่าผู้ใหญ่ควรได้รับวันละ 4-7 มิลลิกรัม

กรดโฟลิก
กรดโฟลิกหรือโฟลาซินเมื่ออยู่ในร่างกายจะถูกวิตาลีเป็นเตตระไฮโดรโฟเลต ซึ่งเป็นโคเอนไซม์ในขบวนการต่าง ๆ เช่น การสังเคราะห์เพียวรีนและไพริมิดีนนิวคลีโอไทด์ (หรือการสังเคราะห์ดีเอ็นเอ) การเปลี่ยนแปลงของกรดอะมิโน การสร้างและการใช้ฟอร์มेट ถ้าขาดกรดโฟลิกทำให้เป็นโรคโลหิตจาง

แหล่งอาหารที่มีกรดโฟลิกมากคือ โด ตับ ยีสต์ ถั่วต่าง ๆ และผักสีเขียว ปริมาณกรดโฟลิกที่ควรได้รับเด็กโตและผู้ใหญ่ควรได้รับวันละ 400 ไมโครกรัม

นอกจากวิตามินทั้ง 8 ชนิดนี้แล้ว ยังมีสารอินทรีย์อีก 3 ชนิดที่จัดว่าอยู่ในกลุ่มของวิตามินบี คือ กรดพารา-อะมิโนเบนโซอิก โคลีน และอินซิทอล วิตามินทั้ง 3 ชนิดนี้มีความสำคัญในการเผาผลาญอาหารในเซลล์ของพืชและสัตว์ ตัวมันเองเดี่ยว ๆ ไม่มีความสำคัญในโภชนาการของคน

จะเห็นได้ว่าวิตามินบีมีอยู่ในอาหารทั่ว ๆ ไป ไม่มีอาหารชนิดใดที่จะมีวิตามินครบทุกชนิด จึงต้องรับประทานอาหารให้ครบทุกประเภท ถ้าเลือกรับประทานอาหารให้ถูกต้องและเหมาะสมแล้ว การขาดวิตามินคงจะไม่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม อาการขาดวิตามินอาจเกิดขึ้นได้ในคนที่มีการดูดซึมอาหารผิดปกติ หรือผู้ที่มีความต้องการวิตามินเพิ่มขึ้น เช่น เด็กในระยะเจริญเติบโต สตรีมีครรภ์และให้นมบุตร คนที่เป็นโรคไธรอยด์หรือเป็นไข้ สำหรับผู้ที่รับประทานยาเพื่อควบคุมน้ำหนัก หรือรับประทาน

กรดแพนโทธีนิก
กรดแพนโทธีนิกเป็นวิตามินที่สำคัญในขบวนการทางชีววิทยา เป็นส่วนประกอบของโคเอนไซม์เอ มีหน้าที่เกี่ยวกับการเผาผลาญคาร์โบไฮเดรตและกรดไขมัน การสร้างสารที่จำเป็นในร่างกายหลายชนิด เช่น สะเคอโรยฮอร์โมน ทอรีโพริน

กรดแพนโทธีนิกพบในอาหารทั่วไป นอกจากนี้แบคทีเรียที่อยู่ในลำไส้ของคนยังสามารถสังเคราะห์ขึ้นได้ การขาดวิตามินนี้จึงไม่พบในคน แหล่งอาหารที่มีกรดแพนโทธีนิกคือ เนื้อ ไข่ นม ชั่วญูพืช ผักและผลไม้ ขณะนี้ยังไม่มีการกำหนดปริมาณกรดแพนโทธีนิกที่ควรได้รับประจำวัน